

BUN 2012-02-16

Ärende 5.2

KONTORET FÖR BARN, UNGDOM OCH ARBETSMARKNAD

Handläggare
Annbritt Öqvist

Datum
2012-01-27
Rev 2012-02-08

Diarienummer
BUN-2012-0065

Barn- och ungdomsnämnden

Kunskapsutveckling i Uppsalas grundskolor 2011

Förslag till beslut

Barn- och ungdomsnämnden föreslås besluta

att lägga rapporten till handlingarna.

Ärendet

Rapporten är en redovisning av kommunfullmäktiges inriktningsmål "Skolmiljön och undervisningen ska vara av hög kvalitet. Uppsala kommuns skolresultat ska vara bland landets bästa".

Rapporten utgör underlag till nämndens uppdragsplan.

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Carola Helenius-Nilsson
Direktör

Kunskapsutveckling i Uppsalas grundskolor 2011

2012-02-08

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Innehållsförteckning

Kunskapsutveckling i Uppsalas grundskolor 2011	3
Barn som är läs- och skrivförberedda i förskoleklass	3
Nationella prov i årskurs 3	3
Nationella prov i årskurs 5	4
Meritmedelvärde	4
Andel elever med betyget godkänt i samtliga ämnen	5
Kunskapsresultat och olika bakgrundsfaktorer	6
Gymnasiebehörighet.....	8
Jämförelse av betyg och resultat på de nationella proven i årskurs 9	8
Kvalitet och kunskapsresultat.....	9
Skolornas betygsresultat i jämförelse med genomsnittet för riket	10
Kunskapsutveckling i stadsdelar	11

Kunskapsutveckling i Uppsalas grundskolor 2011

Alla elever ska ha möjlighet att utvecklas i skolan, såväl de som behöver stöd för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, som de som lätt når dem.

För att ge en bild av elevernas kunskapsutveckling i grundskolan används indikatorer för elevernas kunskapsutveckling i form av bl.a. nationella prov och betygsresultat i årskurs 9, d.v.s. meritmedelvärde, andel elever med betyget godkänt i samtliga ämnen och andel behöriga till gymnasiet. Resultaten har sammanställts och jämförts mellan huvudmän, stadsdelar, riket och med gruppen storstäder. De valda indikatorerna som här redovisas fastlades i nämndens uppdragsplan 2011-2014 i tillhörande uppföljningsbilaga. Några resultat har också jämförts med elevers uppfattningar om skolans kvalitet. Jämförelser har även gjorts över tid för att följa utvecklingen i kommunen.

Barn som är läs- och skrivförberedda i förskoleklass

För att följa de yngre elevernas kunskapsutveckling har bl.a. diagnosmaterialet Nya Språket lyfter i förskoleklass och nationella prov i svenska och matematik i årskurs 3 använts.

Resultatet för förskoleklass visar att 81 procent av barnen i de kommunala skolorna har nått en läs- och skrivförberedd nivå. Föregående års resultat var 90 procent. Nivån för när barnen är läs- och skrivförberedda ska kvalitetssäkras och ingår som en del i nämndens uppdrag om en läsa-skriv-räkna garanti för 2012.

Nationella prov i årskurs 3

Uppsalaelevernas resultat i de nationella proven i matematik och svenska i årskurs 3 ligger i samtliga delprov över riksgenomsnittet för det totala resultatet för samtliga huvudmän i riket. Resultaten i Uppsala är också högre än för gruppen storstäder och större städer.

Nationella prov åk 3 – uppnått kravnivån i matematik (%)	Delprov matematik åk 3						
	a	b	c	d	e	f	g
Samtliga huvudmän Uppsala	94,3	84,6	93,5	90,4	90,5	87,3	92,2
Samtliga huvudmän Riket	93,0	83,8	91,4	87,9	90,0	81,6	91,4
Storstäder	91,6	82,9	90,0	87,5	89,2	82,4	90,3
Större städer	92,7	83,7	91,5	87,9	90,5	81,4	91,1

Nationella prov åk 3 - uppnått kravnivån i svenska (%)	Delprov svenska åk 3							
	a	b	c	d	e	f	g	h
Samtliga huvudmän Uppsala	96,3	96,3	93,4	94,9	93,8	91,4	96,5	95,4
Samtliga huvudmän Riket	94,9	93,9	89,7	91,9	91,6	87,9	94,5	92,1
Storstäder	95,1	94,4	91,2	92,1	92,2	89,8	94,8	92,5
Större städer	94,9	94,1	89,6	92,3	92,2	88,6	95,1	93,0

När det gäller resultatet i svenska som andraspråk hamnade däremot Uppsalas resultat under riksgenomsnittet. I delprov a som är en muntlig uppgift ligger Uppsalas resultat betydligt lägre än riket. Även i delprov g, som handlar om hur läsbar en skrivuppgift är, hamnar Uppsalas resultat under genomsnittet för riket.

Nationella prov åk 3 - uppnått kravnivån i svenska som andraspråk (%)	Delprov svenska som andraspråk 3							
	a	b	c	d	e	f	g	h
Samtliga huvudmän Uppsala	73,2	79,0	75,2	77,7	77,7	77,1	83,4	77,7
Samtliga huvudmän Riket	81,9	74,3	71,2	74,9	76,7	70,8	85,8	75,2

Läsa - skriva – räkna garantin som håller på att tas fram syftar till att alla elever ska kunna läsa och skriva när de lämnar åk 3 så att de har en grund för att tillgodogöra sig undervisningen när de börjar åk 4. För elever i behov av särskilt stöd har även en läsa-skriva-räkna åtgärdsgaranti arbetats fram. För att stärka kunskapsutvecklingen hos de yngre eleverna riktas inom ramen för struktureringsmodellen en särskild ersättning till skolor med elever i årskurserna F-2 vars socioekonomiska index är mer än 100. Den sammanlagda ersättningen för detta var 2011 cirka 5 miljoner kronor.

Nationella prov i årskurs 5

Nationella proven i åk 5 var nationellt sett frivilliga att genomföra 2011 på grund av att de ersätts av betyg i årskurs 6 nästa år. Nämnden beslutade i början av året att Uppsala kommuns skolor skulle genomföra proven ändå, som ett underlag för skolans egen analys av elevernas kunskapsutveckling. Resultatet gäller alltså endast de kommunala skolorna.

Sammanställningen har inte gjorts för varje delprov, i stället har andelen elever som klarat samtliga delprov redovisats. 81,2 procent klarade alla delprov i matematik (81,4 procent 2010), 74,9 procent i svenska (80,6 procent 2010) och 82,5 i engelska (85,4 procent 2010). Eftersom proven var frivilliga saknas nationell jämförelse. 92 procent av eleverna i åk 5 deltog i provet.

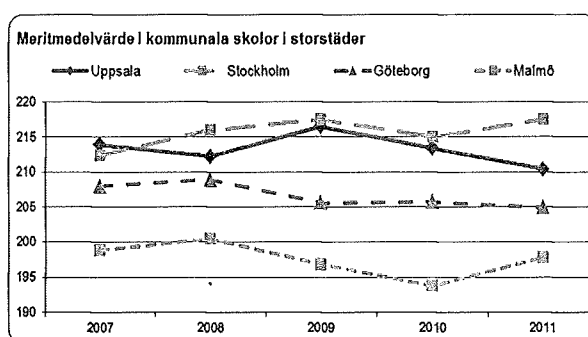
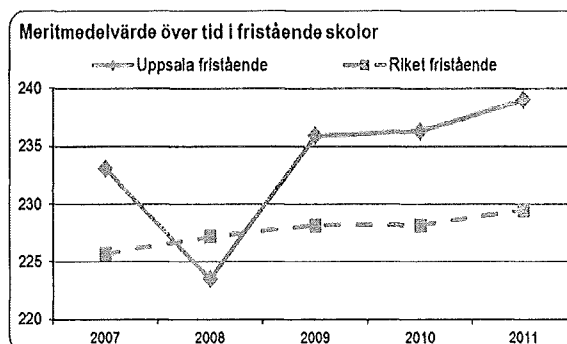
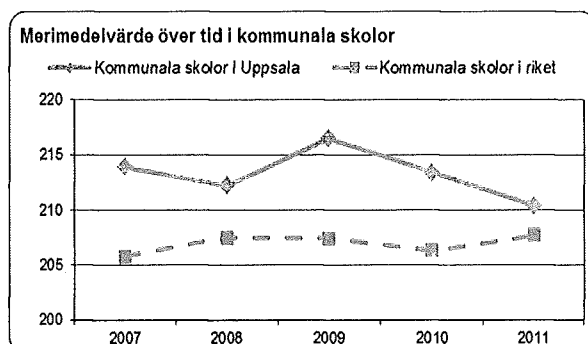
Meritmedelvärde

Meritmedelvärdet, som beräknas utifrån elevernas slutbetyg i årskurs 9 är 216,9 i Uppsala, ett oförändrat resultat jämfört med 2010. Resultatet gäller för alla elever i kommunala och fristående skolor.

I de kommunala skolorna har elevernas meritmedelvärde sjunkit från 213,4 till 210,4. Resultatet för riket är 210,6. För att se hur Uppsalaelevernas kunskapsresultat ligger till i jämförelse med riket har olika jämförelser gjorts.

Om man tittar enbart på de kommunala skolorna, har meritmedelvärdet för eleverna i Uppsala sjunkit mer under den senaste femårsperioden än det genomsnittliga resultatet för alla kommunala skolor i landet. 2007 hade eleverna i de kommunala skolorna i Uppsala ett meritmedelvärde som var 8,1 meritpoäng högre än de kommunala skolorna i riket. Nu är skillnaden 2,7. Resultatet har sjunkit de senaste två åren efter en topp 2009. Resultatet i de kommunala skolorna i Uppsala är lägre nu än för fem år sedan.

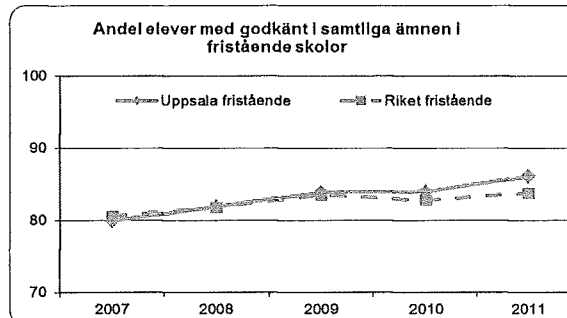
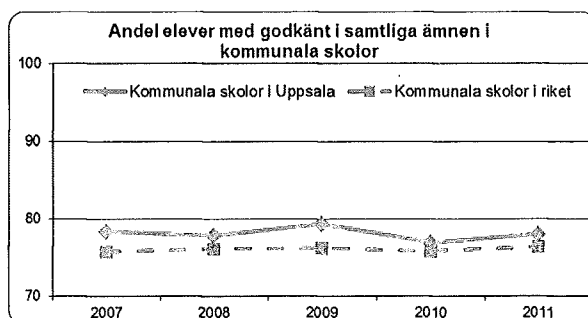
Eleverna i fristående skolor i Uppsala hade för fem år sedan ett meritmedelvärde som var 7,4 meritpoäng högre än genomsnittet för elever i fristående skolor i riket. Nu är skillnaden 9,5.

I en jämförelse med kommunala skolor i storstäder är det bara Stockholm som har ett högre meritmedelvärde jämfört med fem år sedan. Malmö har efter en nedgång vänt trenden 2011.

Andel elever med betyget godkänt i samtliga ämnen

79,8 procent av eleverna i kommunala och fristående skolor fick betyget godkänt i samtliga ämnen. Det är en ökning jämfört med 2010 då andelen var 77,9 procent. Resultatet för de kommunala skolorna har ökat från 76,9 procent 2010 till 78 procent 2011. Det genomsnittliga resultatet för riket 2011 var 77,3 procent. Sett över den senaste femårsperioden är resultatet 2011 i stort sett på samma nivå som för fem år sedan i de kommunala skolorna. År 2007 var andelen elever som uppnådde godkänt i samtliga ämnen 2,6 procentenheter högre än för riket. Nu är skillnaden 1,6 procentenheter.

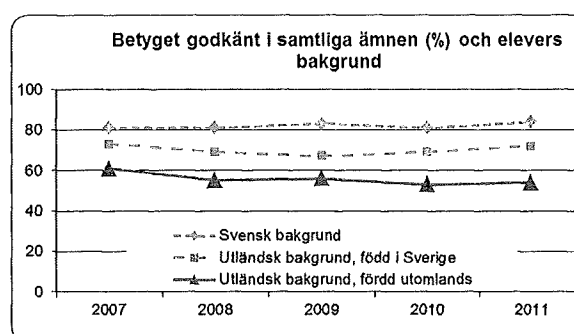
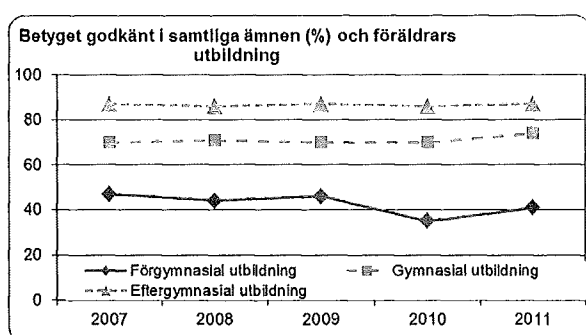
För fem år sedan hade elever i fristående skolor i Uppsala lägre andel elever med betyget godkänt i samtliga ämnen än genomsnittet för riket. 2011 är resultatet i Uppsala 2,3 procentenheter högre.

Kunskapsresultat och olika bakgrundsfaktorer

Föräldrarnas utbildningsnivå är den bakgrundsfaktor som har störst betydelse för en elevs slutbetyg i grundskolan och kan ses redan i åk 3.

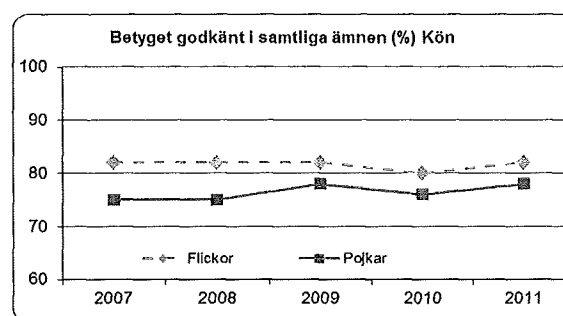
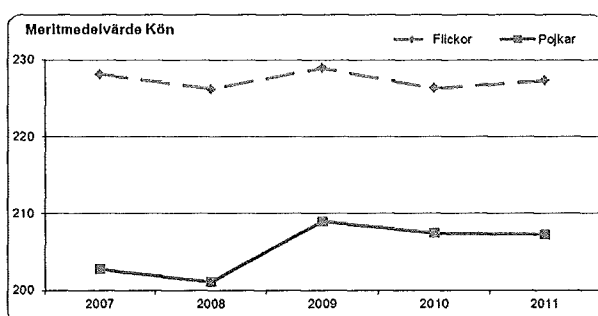
De senaste fem åren har meritvärdet sjunkit för elever som har lågutbildade föräldrar med 13 meritpoäng i Uppsala. Samtidigt har värdet ökat med 5 meritpoäng för elever som har gymnasieutbildning och med 9 meritpoäng för elever som har högutbildade föräldrar. Utvecklingen ser ut på liknande sätt i riket med undantag för gruppen elever som har högutbildade föräldrar. Här har meritmedelvärdet ökat i Uppsala medan det är oförändrat i riket.

Sedan 2007 har också andelen elever med lågutbildade föräldrar och som fått betyget godkänt i samtliga ämnen minskat medan andelen elever med föräldrar som har gymnasieutbildning har ökat. För elever som har högutbildade föräldrar är resultatet oförändrat.

Under samma period har även andelen elever med utländsk bakgrund som är födda utomlands och som fått godkänt i samtliga ämnen minskat. För elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige är andelen oförändrad och för elever med svensk bakgrund har andelen ökat.

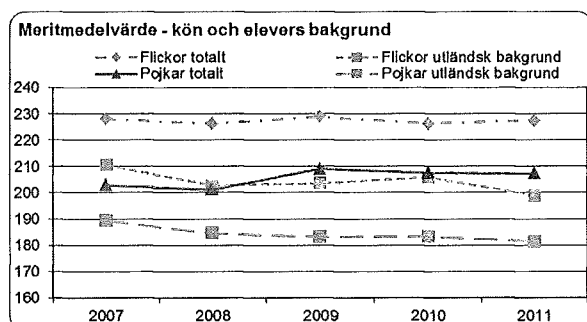
Pojkarnas meritmedelvärde har ökat från 202,8 till 207,3 under perioden medan flickornas har minskat något från 228,1 till 227,3. Även om skillnaden har minskat är det fortfarande ett stort avstånd mellan flickors och pojkars resultat.

Andelen pojkar som fått betyget godkänt har också ökat under perioden, från 75 procent till 78 procent. Flickornas resultat på 82 procent är på samma nivå som för fem år sedan.

Jämfört med elever med svensk bakgrund har elever med utländsk bakgrund som grupp sämre utbildningsresultat både vad gäller betyg och resultat på nationella prov

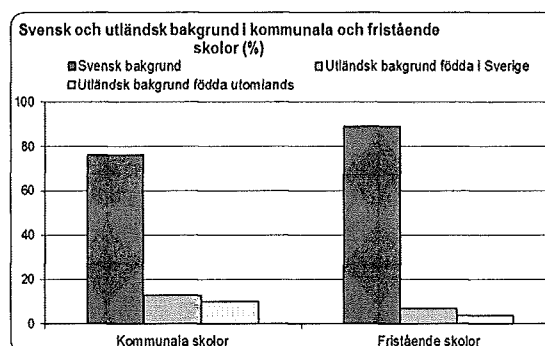
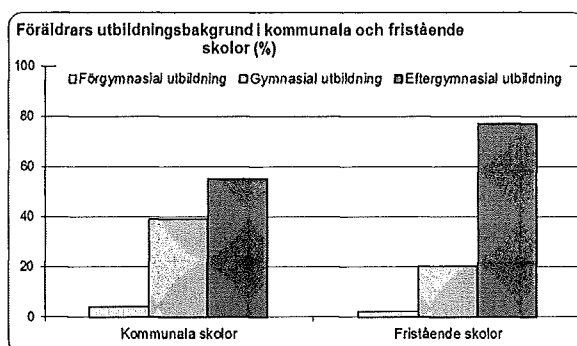
Om man kopplar ihop kön och bakgrund så har både pojkar och flickor i Uppsala med utländsk bakgrund ett försämrat betygsresultat med i genomsnitt tio meritpoäng, samtidigt som det totala betygsresultatet för pojkar har ökat och för flickor är oförändrat.

Resultatbilden för elever med utländsk bakgrund behöver nyanseras eftersom det finns stora skillnader inom gruppen. Elever med utländsk bakgrund är en heterogen grupp vad gäller ursprungsland, språk och föräldrarnas utbildningsnivå. Framför allt är det elever som har invandrat efter skolstart som har sämre betyg.

I nio av Uppsalas grundskolor hade eleverna 2011 ett meritmedelvärde som låg på samma nivå eller över det förväntade SALSA-värdet. Dessa var Almunge skola, Gävsta skola, Gottsundaskolan, Livets Ords Kristna skola, Björkvallsskolan, Kvarngårdesskolan, Gluntens Montessoriskola, Kunskapsskolan Uppsala och Kunskapsskolan Uppsala Norra. Fem av skolorna är kommunala och fyra är fristående.

Tio av Uppsalas grundskolor hade 2011 en högre andel elever med betyget godkänt i samtliga ämnen än det förväntade värdet. Dessa var Von Bahrs skola, Gränbyskolan, Gävsta skola, Gottsundaskolan, Livets Ords Kristna skola, Björkvallsskolan, Gluntens Montessoriskola, Stenhagenskolan, Västra Stenhagenskolan och Kunskapsskolan Uppsala Norra. Sju av skolorna är kommunala och tre är fristående.

Det är viktigt att framhålla att informationen i SALSA måste ses tillsammans med annat utvärderingsmaterial och annan kunskap om skolan. Det är även den arbetsprocess som pågår i skolan som har stor betydelse för skolans och elevernas resultat. Jämförelsen med ett förväntat resultat får inte medföra att lärarnas förväntningar på pojkar, elever med utländsk bakgrund eller elever med lågutbildade föräldrar sänks eftersom det är skolans uppgift att ge alla elever samma förutsättningar att nå målen.

Gymnasiebehörighet

Förra året, då det krävdes tre ämnen för att bli behörig, var 91 procent av eleverna behöriga. Nu krävs åtta ämnen för yrkesprogram och tolv för högskoleförberedande program.

Andelen elever som är behöriga till gymnasiet kan inte jämföras över tid på grund av de förändrade behörighetsreglerna. Andelen behöriga elever i årskurs 9 i Uppsala var 2011 till samtliga program högre än för riket.

Andel behöriga till gymnasiet (%) 2011	Yrkesprogram	Estetiskt program	Ekonomi, humanistiska, samhällsvetenskapligt program	Naturvetenskapligt och tekniskt program
Uppsala	90,3	89,1	88,3	85,3
Riket	87,7	86,7	85,2	83,5

Nämnden riktade 2011 särskild ersättning för att stärka elevernas möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolan utifrån de nya skärpta kunskapskraven. En satsning på kort sikt har varit att under hösten i två perioder erbjuda kvällsskola med ämnesundervisning för elever i årskurs 8 och 9 som riskerar att inte nå behörighet. En delrapport har tagits fram efter första omgången och en slutrapport kommer våren 2012. Elevernas och lärarnas upplevelse av kvällsskolan var mycket god. Eleverna fick upptäcka andra sätt att lära sig ämnen i nya sammanhang och lärarna gavs tillfälle att prova sitt pedagogiska nytänkande i mötet med nya elevgrupper.

Satsningar på längre sikt har varit uppdrag om att yngre elever ges skriftliga omdömen i samtliga ämnen, att tillgången till studiehandledning för nyanlända elever ökar, en samordning av elevhälsan och en kartläggning av orsaker till elevers ofullständiga betyg. Dessa satsningar kommer att följas upp 2012 i samband med betygsresultaten.

Jämförelse av betyg och resultat på de nationella proven i årskurs 9

I en nationell jämförelse av de genomsnittliga provbetygen för de nationella proven i årskurs 9 kan man se att Uppsalas resultat är något bättre i engelska och matematik. För ämnet svenska är resultaten lika och i ämnet svenska som andraspråk är resultatet sämre. Resultat för övriga ämnen finns ännu inte att tillgå Skolverkets statistikdatabaser.

Ämnesprov årskurs 9, genomsnittligt provbetyg	Uppsala	Riket totalt
	2011	2011
Genomsnittlig provbetygspoäng i engelska	14,8	14,6
Genomsnittlig provbetygspoäng i matematik	12,9	12,8
Genomsnittlig provbetygspoäng i svenska som andraspråk	11,5	11,8
Genomsnittlig provbetygspoäng i svenska, ämnesprov	13,4	13,4

För att förhindra att elever ges för höga betyg görs nationella avstämningar av betygsresultat i jämförelse med resultat på nationella prov. Det är många elever som ges högre betyg i ämnet än vad de fått på nationella provet. Sådana skillnader kan tolkas som en betygsinflation. Det är viktigt att betygen ger en korrekt bild av elevernas kunskapsnivåer och måluppfyllelse. Inte minst för att betygen har långtgående konsekvenser för den enskilde eleven då betyg används för

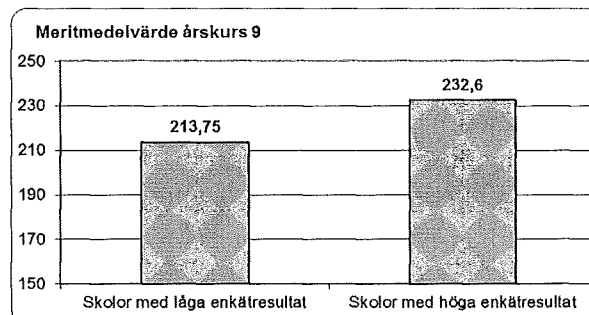
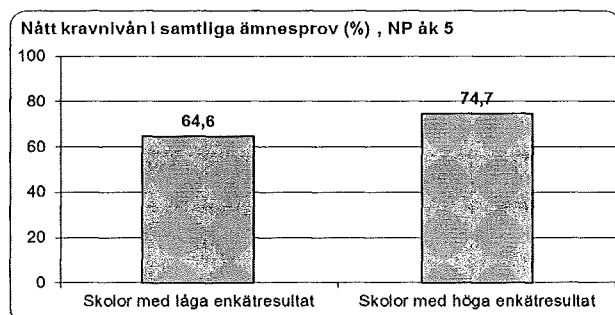
antagning till högre nivåer i utbildningssystemet. I Uppsala är skillnaden mellan resultat på nationella prov och betyg mindre än i landet som helhet även om avvikelser på skolnivå finns.

Andel elever med högre betyg jämfört med provresultat (%)	Svenska	Matematik	Engelska
Kommunala skolor Uppsala	11,7	21,6	4,3
Kommunala skolor Riket	15,5	27,7	6,9
Fristående skolor Uppsala	16,8	18,1	5,4
Fristående skolor Riket	18,1	25,5	8,0

Kvalitet och kunskapsresultat

En skola med hög kvalitet, som ger goda resultat och som är likvärdig är avgörande för såväl kommunen som den enskilda individen. Det är rektor som skapar grunden för det systematiska arbetet med att utveckla skolans organisation och arbetssätt. Eleverna i årskurs 5 och 8 har i en enkät svarat på ett antal frågor om hur de upplever sin skolas kvalitet. Enkäterna utgör en del i det uppföljningssystem som arbetats fram och använts i kommunen för första gången 2011.

Det var stora skillnader i resultatet av elevernas enkät svar i både årskurs 5 och 8. En jämförelse har gjorts av kunskapsresultaten i de 15 procent skolor som hade de högsta elevenkätresultaten och de som hade de 15 procent lägsta elevenkätresultaten i både årskurs 5 och 8. Elever som gått i de skolor i årskurs 5 som har fått de högsta enkätresultaten har ett genomsnittligt resultat på de nationella proven som ligger 10,1 procentenheter högre än i skolorna med de lägsta elevenkätresultaten. Detsamma gäller för elever i åk 8. I de skolor där eleverna har de högsta elevenkätresultaten har eleverna också fått de högsta betygen i årskurs 9. Det skiljer 18,9 meritpoäng från gruppen skolor med låga elevenkätresultat.

Uppföljningssystemet innehåller också frågor till rektorer om deras verksamhet. Det finns en tydlig samvariation också mellan höga enkätresultat och systematiska beskrivningar av verksamheterna. I de skolor där eleverna är mer nöjda har också rektorerna beskrivit sina verksamheter på ett mer systematiskt sätt. I ett systematiskt kvalitetsarbete ställs löpande frågan i vilken mån insatta åtgärder ger avsedda effekter. Analysen ser inte enbart till individfaktorer där elevens framgångar eller misslyckanden beror på den enskilda eleven, utan förklaringar söks också i skolans verksamhet.

Med välfungerande rutiner för uppföljning och utvärdering, förbättras förutsättningarna för att analysera resultaten och sätta in resurser där de behövs bäst.

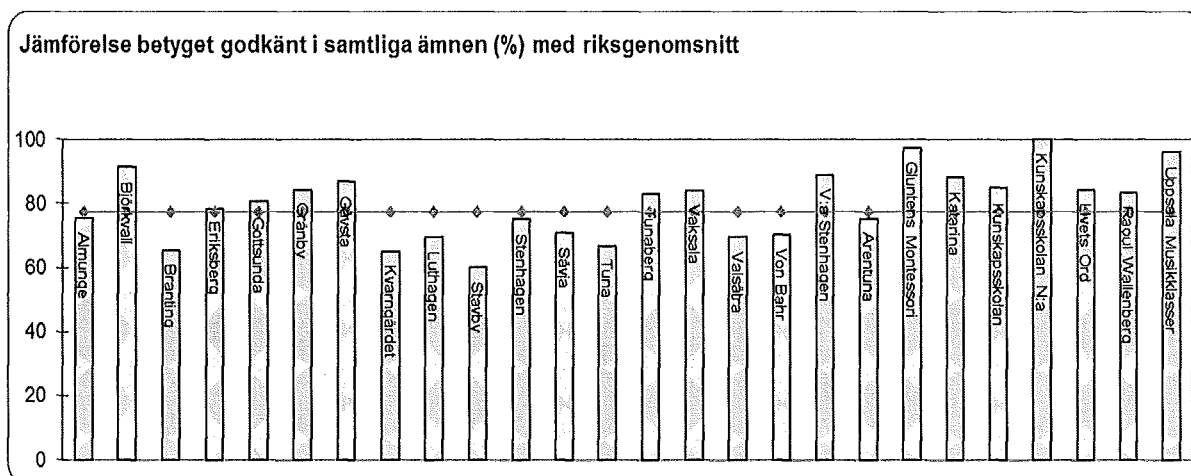
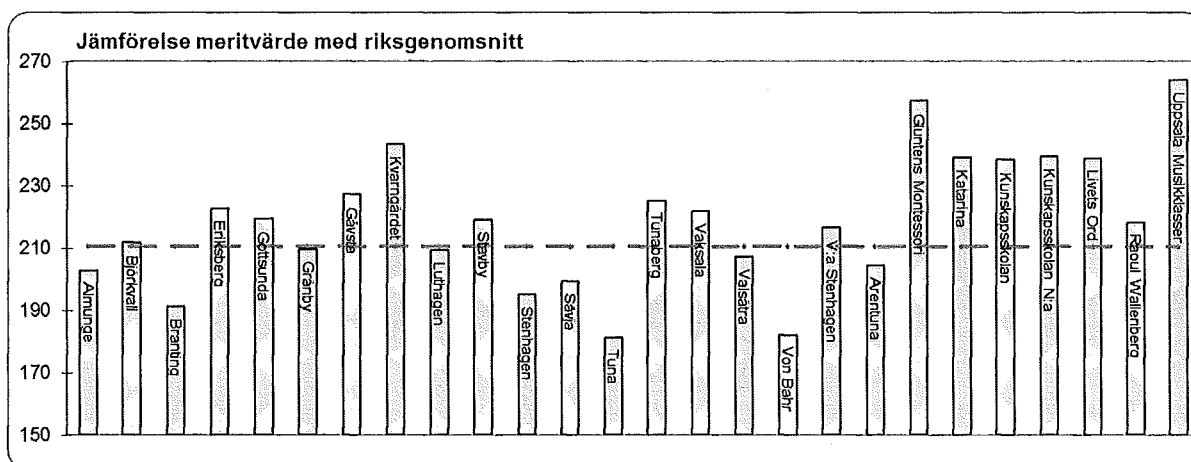
Skolornas betygsresultat i jämförelse med genomsnittet för riket

Eleverna i Uppsala har bra förutsättningar för goda kunskapsresultat.

Det sammantagna enkätresultatet för eleverna i årskurs 5 visar att de allra flesta vet vad som krävs för att nå målen och att man får veta hur det går i skolan. 95 procent uppger att de får hjälp av läraren när de behöver det. De flesta eleverna anser att lärarna tar hänsyn till deras åsikter och att de blir lyssnade på. Lägst enkätresultat fick lusten att lära, det vill säga frågan om skolarbetet gör mig så nyfiken så att jag får lust att lära mig mer.

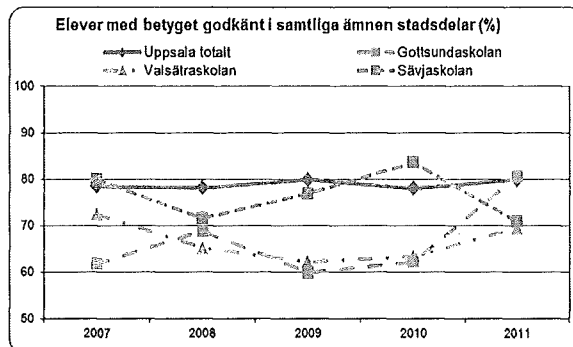
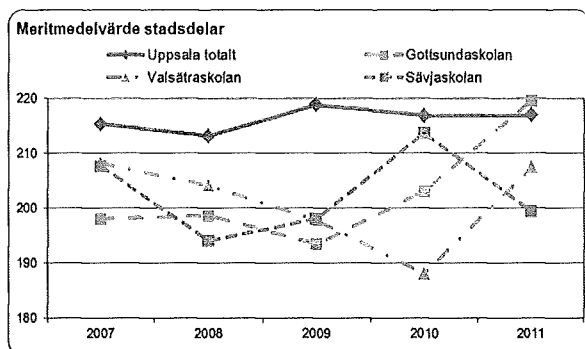
I årskurs 8 är enkätresultaten lägre på alla frågor. Mindre än hälften av eleverna i årskurs 8 upplever att skolarbetet gör dem så nyfikna så att de får lust att lära sig mer. Mer positiva resultat fick frågorna om de anser att de får veta hur det går för dem i skolarbetet, att lärarna förväntar sig att de ska nå målen, att de får veta vad som krävs för att nå målen i de olika ämnena och framförallt att lärarna hjälper dem i skolarbetet när de behöver det.

En jämförelse med riksgenomsnittet visar att elevernas meritmedelvärde i 17 av Uppsalas 26 grundskolor med åk 9 var över rikssnittet 2011. I 15 av skolorna nådde fler elever betyget godkänt i samtliga ämnen än rikssnittet.

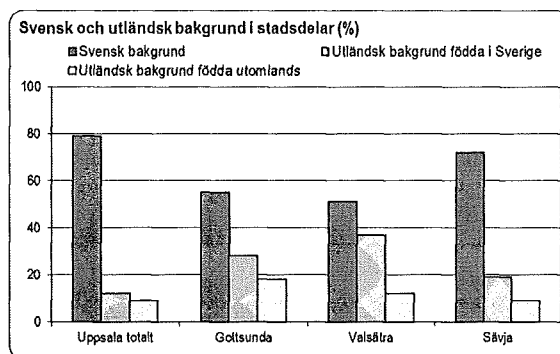
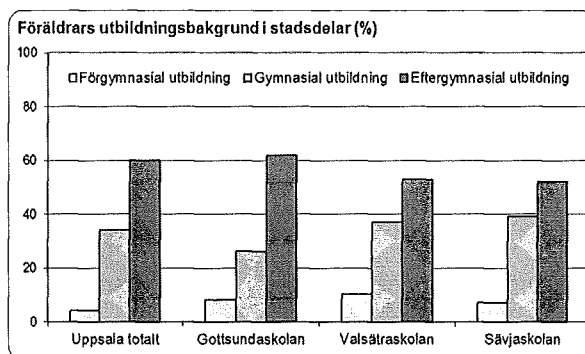
Kunskapsutveckling i stadsdelar

Nämnden har prioriterat utvecklingen i stadsdelarna Gottsunda och Sävja. Utvecklingen i grundskolan kan därmed följas både vad gäller stadsdelarna sinsemellan och i jämförelse med Uppsala som helhet. Meritmedelvärdet för eleverna i Gottsundaskolan är högre än det sammantagna meritmedelvärdet för alla elever i kommunala och fristående skolor i Uppsala. Valsätraskolans elever når ett bättre resultat jämfört med föregående år medan Sävjaskolan har ett lägre resultat än 2010.

Andelen elever i Gottsundaskolan som fått betyget godkänt i samtliga ämnen har också ökat jämfört med det sammantagna resultatet för både kommunala och fristående skolor i Uppsala. Valsätraskolans resultat har ökat och Sävjaskolans resultat har minskat från en hög nivå 2010.

Meritmedelvärdet varierar år från år vilket kan tolkas som en relativt stor in- och utflyttning i stadsdelsskolorna.

Gottsundaskolan har en hög andel föräldrar med eftergymnasial utbildning samtidigt som andelen lågutbildade är fler än för genomsnittet i Uppsala. De har betydligt färre elever med svensk bakgrund och betydligt fler elever med utländsk bakgrund som är födda utomlands än genomsnittet för Uppsala.